ئایەتێن قورئانێ

یێن بووینە ئەگەرێ كارتێكرنێ ل سەر وەلیيێن خودێ

كومكرن: فهد بن عبدالعزیز بن عبدالله الشویرخ

وەرگێران: كومەكا خویشكێن موسلمان

پێداچوون
شیڤان شێخەمیری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله ، وصلى الله وسلم على رسول الله وعلى اله وصحبه اجمعين.

اما بعد :

ب راستی پشتی من ئەڤ پەرتوکە خاندی وکاریگەری ل من کری ، ژبەر کو ئەڤ نامیلکە بەحسێ وان ئایەتان دکەت یێن کاریگەری ل خاندەڤانێ خو کری ژ وەلی وچاکێن خودێ ، وبراستی ژی قورئانێ کاریگەریەکا مەزن یا هەی ل سەر مروڤی بتایبەت ئەو کەسێن جوان دخوینن وهزرا خو درامان و مەرەمێن وێدا دکەن ، وخودایێ مەزن دئایەتەکا پیروزدا دبیژیت : (أفلا يتدبرون القرآن أم على قلوب أقفالها)محمد:٢٤.

وژبەر کو هزرکرن دقورئانا پیروزدا ژ پەرستنێت گەلەک مەزنە وخودایێ مەزن دئایەتەکا پیروزدا دبیژیت : (ولقد يسرنا القرآن للذكر فهل من مدكر)القمر:٢٤.

من ژی داخاز ژ هندەک خوشکێت خو یێن بەرێز وزیرەک وچەلەنگ کر کو ڤێ نامیلکێ وەربگێرن بو زمانێ کوردی یێ شرین دا پتر مفا ژێ بهێتە وەرگرتن ژلایێ هەڤزمانێت مەڤە.

ئەوان ژی ب خوشحالیڤە بەرسڤا مەدا وب هەڤکاری دگەل ئێك وەک تیمەک کارکرن ول دەمەکێ گەلەک کورت دا ئەڤ

نامیلکە وەرگێران ، وب وەرگێرانەکا گەلەک خوش و سادە دویر ژ هندێ کو زاراڤێن زەحمەت تێدا بکاربینن وکەس تێنەگەهیت ، ژبەر هندێ ژی ئەگەر بخوینی دێ بینی کا چەند ب جوانی یا هاتیە وەرگێران – خودێ خێرا وان هەمییان بنڤێسیت ، وبکەتە د تەرازیا خێرێن وان ودەیبابێن واندا روژا چ تشت مفای ل مروڤی نەکەت ژکارەکێ چاک و دلەکێ ساخلەم پێڤەتر .

ول دوماهیێ ژی دڤێت بزانین کو چ کارێن مروڤان تەمام وبێ کێماسی نینن ، بتنێ پەرتوکا خودێ یە یا تەمام وبێ کێماسی ، ڤێجا هەکە کارێ مە دروست بت ئەو ژ فەزل وکەرەما خودێیە ، وهەکە کێماسی تێدا هەبن ئەو ژمەیە ، وئەم داخازا ژێبرنا گونەها ژ خودێ دکەین .

وحەمد وسوپاسی بۆ خودێ ل دەستپێکێ و ل دوماهیکێ.

شیڤان شێخەمیری

ب ناڤێ خودایێ دلوڤانێ دلوڤانكار

پێشەكی

هەمی حەمد و سوپاسی بو خودایێ جیهانان بن، و صەلات و سلاڤ ل سەر بەرێزترینێ پێغەمبەر و هنارتییان بت، پێغەمبەرێ مە موحەممەد و ل سەر مالبات و هەڤال و هوگرێن وی و هەمییان... و پاشی:

مەزنی و پیروزی بو وی خودایێ قورئان ئینایە خوار و كرییە سلامەتی و رێنیشاندەر بو خودان باوەران، خودایێ مەزن دبێژیت: **(قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هُدًى وَشِفَآءٌ)** [فصلت:٤٤] ئانكو: (ئەڤ قورئانە بۆ وان یێن باوەری ئینای هیدایەتا ژ بەرزەبوونێیە، ودەرمانە بۆ وان گومان ونەساخییێن د سنگان دا هەین)، نینە خودان باوەرەك قورئانێ بخوینیت و گوهداریيا وێ بكەت ب هزركرنڤە ئەگەر كارتێكرنەكا باش ل سەر وی نەبیت، ژ زێدەبوونا باوەرییێ، و نەرم بوونا دلی، و پاقژكرنا نەفسێ، و ئارام بوونا سینگی، و هێز د لەشی دا، ڤێجا هەچییێ ژ ڤان مفایان هەمییان بێ بەهر بوو، هنگێ ئەگەر ئەوە كو دلێ وی ل سەر خواندن و گوهداریكرنا قورئانێ نە یێ ئامادەیە، چونكی ئەگەر دل یێ ئامادە بیت و یێ پاقژ بیت ژ گونەهێن دلی ئەو دا تامێ ژ خواندن و گوهداریيا قورئانێ بینیت، و ئەو ژ

خواندن و گوهدارییا وێ تێر نەدبوو، میرێ باوەرداران عوسمانێ کورێ عەفانی ــ خودێ ژێ رازی بیت ــ دبێژیت: (ئەگەر دلێن هەوە پاقژ بان هوین تێر نەدبوون ژ کەلامێ خودێ (کو قورئانە)).

و ل وی دەمێ کو دلێن پێشیێن ڤێ ئوممەتێ د پاقژ قورئانێ کارتێکرن ل سەر هەبوو، بەلکو ئایەتەکا ب تنێ کارتێکرن ل وان دکر، و هەچییێ دەربارەی ڤی بابەتی ل سەر وان بخوینیت دێ سەیرمەندییا بینیت و سەرسام بیت، ئێك ژ وان دا کەتە گری و گرییا وی دا ڤەکێشیت ل دەمێ خواندنا ئایەتەکێ ب تنێ، و هەبوون دا ئایەتەکێ هەتا سپێدێ هەر دووبارە کەن، و هەبوون دا ترسەکا وەسا ب سەر واندا گریت ڤێجا ب روژان نەدشییان رابن ونەخوش بن، و ئێك ژ وان دا ب ئایەتەکێ ب تنێ کارتێکرنەکا وەسا لێ کەت ڤێجا دا وی تشتێ ژ هەمییا پتر حەژێ دکر د رێکا خودێ دا مەزێخیت، و هەر نموونەکا دی وەکی ڤان، ئەو ل سەر قورئانا خودێ د راوەستییان، داخواز ژ خودێ دکەین کو ئەو دلێن مە پاقژ بکەت، هەتا وێ پلەیێ کو ئەم مفای ژ ئایەتێن قورئانێ ببینین، و ئاخفتنا خودێ.

و پشتی ڤێ، خودێ رێک بو من خوش و ب سانەهی کر کو من هندەك هەلویست کومڤەکرین کو ل دەمێ خواندنا هندەك ئایەتان یان

گوهداریکرنا وان کارتێکرن هەبوو ل سەر وەلیێن خودێ، ژ خودێ د خوازم کو ئەڤا من کۆمڤە کری مفای ل من و هەمی موسلمانان بکەت.

***هندەک ژ وان ئایەتێن کۆ بووینە ئەگەرێ راستەرێکرنێ بو ئیسلامێ و تەوبەکرنێ ژ گۆنەهـ و بێ فەرمانیا خودێ:**

موسلمان بخو قورئانێ دخوینیت، و گوهدارییێ د کەت ژ غەیری خوژی، ژ عەبدوللاهێ کورێ مەسعودی ــخودێ ژێ رازی بیتــ گوت: پێغەمبەرێ خودێ ــسلاڤ لێ بنــ گۆتە من بۆ من قورئانێ بخوینە. من ژی گۆتێ: ئەی پێغەمبەرێ خودێ ئەز بۆتە بخوینم و ئەو یا بو تە هاتیە خوارێ؟ گۆت: (ئەز حەز دکەم ژ کەسەکێ دی گۆهـ لێ ببم) ڤێجا من بۆ خواند هەتا ئەز گەهەشتیمە **(فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ شَهِيدًا)** النساء: ٤١ ئانکو: (ڤێجا حالێ مرۆڤان ل رۆژا قیامەتێ دێ چاوا بت، ئەگەر خودێ ژ هەر مللەتەکێ پێغەمبەرەك ئینا دا شاهدەییێ ل سەر وان بدەت ب وی تشتێ وان کری، وئەگەر وی تو -ئەی موحەممەد- ئینای دا ببیە شاهد ل سەر ئوممەتا خۆ، و ل سەر ڤان پێغەمبەران ژی کو وان پەیامێن خودایێ خۆ گەهاندینە؟) پێغەمبەری کرە گری.

ئیمامێ بوخاری و موسلم ڤەگوهاستییە، ئیمامێ نەوەوی ـ خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ـ دبێژیت : د ڤێ فەرموودێ دا مفا هەنە، ژ وان: باش دیتنا (سوننەتا) گوهداری و بهیستنا قورئانێ، و ل دەمێ گوهداریکرنێ مروڤ بکەتە گری، و هەروەسا هزر تێداکرن.

شێخێ زانا موحەممەد کورێ صالح عوثەیمین ـ خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ـ دبێژیت: د ڤێ فەرموودێ دا بەلگە هەیە کو دروستە مروڤ داخوازا خواندنا قورئانێ بکەت ژ وی یێ مروڤ ژوی باشتر دخوینیت، و ئەڤە گەلەك جارا چێدبیت کو مروڤ حەز دکەت قورئانێ ژ غەیری خو گوهـ لێ ببیت، ژبەر هندێ دێ بینی دەمێ ئەو قورئانێ ژ غەیری خو گوهـ لێ دبیت پتر خشوعێ تێدا دبینیت ژ هندێ کو ئەگەر ئەو بخو بخوینیت.

و هەچییێ هزر د وان ئایەتێن دا بکەت یێن وی گوهـ لێ دبن دێ کارتێکرن لێ بیت، پێغەمبەر ـ سلاڤ لێ بن ـ دەما کورێ مەسعودی ئەڤ ئایەتە بو خواندی: **(فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍۭ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ شَهِيدًا)** ئانکو: (ڤێجا حالێ مرۆڤان ل رۆژا قیامەتێ دێ چاوا بت، ئەگەر خودێ ژ هەر مللەتەکی پێغەمبەرەك ئینا دا شاهدەیێ ل سەر وان بدەت ب وی تشتێ وان کری، وئەگەر وی تو -ئەی موحەممەد- ئینای

دا ببیە شاهد ل سەر ئوممەتا خۆ، و ل سەر ڤان پێغەمبەران ژی کو وان پەیامێن خودایێ خۆ گەهاندینە؟) کرە گری، چونکی ئەڤە دیمەنەکێ مەزنە، شێخێ زانا موحەممەد عوثەیمین _خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت_ دبێژیت: ئەو کەسێ ڤی دیمەنی بدانتە پێش چاڤێن خو بێ گومان دێ ترس ل دەف پەیدا بیت، ژبەر هندێ پێغەمبەری _سلاڤ لێ بن_ کرە گری... نینە ژ وی حال و سەروبەری مەزنتر و ب ترستر دەما کو خودێ ژ هەر مللەتەکی پێغەمبەرەکی دئینیت دا شەهدەییێ ل سەر وان بدەت، و تو دئینییە بەر چاڤێن خو کو هەر مللەتەك یێ کەفتییە سەر چوکان، هەر مللەتەك بو پەرتووکا کریارێن خو دهێتە گازی کرن، هەر مللەتەك بو شاهدێن وێ دهێتە گازی کرن، ڤی دیمەنی و حالی بینە پێش چاڤێن خو، ڤێجا هەچییێ بینتە بەر چاڤێن خو دێ بو دیار بیت کو سەروبەر گەلەکێ مەزنە.

ڤێجا هەچییێ گوهدارییا قورئانێ بکەت بلا بزاڤێ بکەت گوهدارییا خواندەڤانەکێ دەنگ خوش بکەت دا کو پتر مفای ژێ ببینیت، ژ بەرائێ کورێ عازبی _خودێ ژێ رازی بیت_ گوت: من گوهـ ل پێغەمبەرێ خودێ بوو _سلاڤ لێ بن_ د نڤێژا عەیشادا (والتين والزيتون) ئانکو:

(خودێ ب هژیر و زەیتونێ سویند خوار) دخواند، من گوهـ لێ نەبوویە ئێك ژ وی دەنگ خوشتر هەبیت.

پێشی و زانایێن ئوممەتێ گوهدارییا ئایەتێن قورئانێ دکرن و د بوو ئەگەرێ راستەرێکرنا وان بو ئیسلامێ، ژ جوبەیرێ کورێ موطعەمی_خودێ ژێ رازی بیت_ دبێژیت: من گوهـ ل پێغەمبەرێ خودێ بوو _سلاڤ لێ بن_ ، د ڤێژا مەغرەب دا سورەتا (الطور) دخواند، دەمێ گەهشتییە ڤێ ئایەتێ: **(أَمْ خُلِقُوا۟ مِنْ غَيْرِ شَىْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَـٰلِقُونَ{٣٥} أَمْ خَلَقُوا۟ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بَل لَّا يُوقِنُونَ {٣٦} أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ ٱلْمُصَيْطِرُونَ {٣٧}.** الطور: ٣٥_٣٧ ئانکو: (ما ئەڤ بوتپەرێسە بێ ئافراندەرەك هاتینە ئافراندن، یان وان خوّ ئافراندییە؟* یان وان عەسمان وعەرد ب ڤی رەنگێ جوان ئافراندینە؟ بەلکی ئەو باوەرییەکا باوەری ب عەزابا خودێ نائینن* یان گەنجینەیێن خودایێ تە د دەستێ وان دانە ئەو وان ب رێڤە دبەن، یان ئەون یێن ل سەر خەلکی دزال ودشێنێ؟ وەسا نینە، ئەو دلاواز وبێزارن) گوت: من گوت نێزیکە دلێ من بفریت (بوخاری ڤەگوهاستیە).

حافظێ کورێ کەثیری_خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت_ دبێژیت: جوبەیرێ کورێ موطعمی هاتە دەف پێغەمبەری _سلاڤ لێ بن_

پشتی شەرێ بەدرێ دەما هاتی بو ئازادکرنا ئێخسیران، و ل وی دەمی هێشتا ئەو موشرك بوو، و وی ئەڤ ئایەتە گوهـ لێ بوو ژ ڤێ سورەتێ و ئەڤە ب بوو ئەگەرێ هاتنا وی د ئیسلامێ دا.

ڤێجا قورئانا پیروز کارتێکرنا خو یا هەی ل سەر وی کەسێ گوهدارییێ بو بکەت خو ئەگەر کافر ژی بن، حافظێ کورێ کەثیری ـ خودێ دلوڤانی پێ ببەت ـ د (فضائل القرآن) دا دبێژیت: دەمێ جوبەیری گوهـ ل ڤێ ئایەتێ بوی هێشتا یێ موشرك بوو ل سەر دینێ مللەتێ خو بوو، ئەز بوتە شلوڤە ناکەم کا هەستەکێ چەوایە دەمێ کەسەکێ موشرك یێ رژد بیت لسەر شرکا خو و گوهـ ل ڤێ خواندنێ دبیت و کارتێکرن لێ ببیت، و ئەڤە ببو ئەگەرێ راستەرێکرنا وی.

و قورئانا پیروز گوتنا خودایێ جیهانێ یە، کارتێکرنا خو یا هەی ل سەر گونەهکار و خرابکارا، و ئەڤە فوضەیلێ کورێ عیاضی یە ـ خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ـ بەری کو تەوبە بکەت بەشەکێ ژیانا خو تەرخان کربوو بو ترساندنا خەلکی و رێك ل بەر بازرگانا دگرت، و ئەگەرێ تەوبا وی ئەو بوو کو فوضەیل ئەڤینداری کچەکێ دبیت و ل دەمەکی کو ئەو ب سەر دیوارێ مالا وێ کچێ دکەفت وی گوهـ لێ بوو خواندەڤایەك یێ ڤێ ئایەتێ د خوینیت: ﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ ٱللَّهِ﴾

الحديد: ١٦ ئانكو: (ئەرێ ما نە وەختە بۆ وان یێن باوەری ب خودێ وپێغەمبەرێ وی ئینای ودویكەفتنا رێكا وی كری، كو ل دەمێ زكرێ خودێ وخواندنا قورئانێ دلێن وان نەرم ببن) دەما فوضەیلی گوهـ لێ بووی گوت: بەلێ ئەی خودێ! دەم هات، و فوضەیلی ژڤانێ خو هێلا و زڤری، د وێ شەڤێ دا فوضەیلی كاروانەك دیت ، هندەك ژ وان دگوت: دێ ب رێ كەڤین، و هندەكێن دی گوت: هەتا دبیتە سپێدە، هندی فوضەیلە یێ د رێكێ دا و دێ رێكێ ل مە گریت، گوت من هزرێن خو كرن وگوت: من شەڤێن خو د بوراندن د گونەهان دا، و خەلكەكێ موسلمان ل ڤێرێ یێ ژ من دترسن، و ئەز نابینم كو خودێ ئەز كریمە دناڤ ڤاندا ژبەر هندێ نەبیت دا ئەز پاشڤە بچم، خودایێ من هندی ئەزم من تەوبە كر، و من تەوبا خو كرە ئەو بچمە ب رەخ مالا خودێ ڤە (بیت الحرام)... و بو خودێ تەوبە كر، و چوو مەككەهێ، و ببو ئێك ژ بەنیێن خودێ یێن چاك.

***ئەو ئایەتێن قورئانێ یێن کو بەنیێن خودێ یێن چاك ژبەر کرییە گری**

گری ل دەمێ خواندنا قورئانێ ژ سالوخەتێن وان بوو یێن خودان زانین، ئیبراهیمێ تەیمی _خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت_ دبێژیت: هەر کەسێ بارەك ژ زانینێ هەبیت و وەل وی نەکەت پێ بکەتە گری، باشتر بوو وی چو بار ژ زانینێ نەبان، چونکی خودێ زانا ب باشی و مەزنی سالوخ داینە، گوت: **(قُلْ ءَامِنُوا۟ بِهِۦٓ أَوْ لَا تُؤْمِنُوٓا۟ إِنَّ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ مِن قَبْلِهِۦٓ إِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا (١٠٧) وَيَقُولُونَ سُبْحَٰنَ رَبِّنَآ إِن كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا (١٠٨) وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ۩ (١٠٩))**[الإسراء: ١٠٧_١٠٩] ئانکو: (تو -ئەی موحەممەد- بێژە درەوپێکەران: هوین باوەرییێ ب قورئانێ بینن یان باوەرییێ نەئینن؛ چونکی باوەرییا هەوە وێ کاملتر لێ ناکەت، ونەباوەری ئینانا هەوە ژی وێ کێم ناکەت. هندی ئەو زانانە یێن کیتابێن بەری قورئانێ بۆ هاتی، ووان ڕاستییا وەحییێ زانی، ئەگەر قورئان بۆ وان هاتە خواندن ئەو ژ خودێ دترسن، ودچنە سوجدێ. وئەڤێن هە یێن زانین بۆ هاتییەدان دەمێ گوهـ ل قورئانێ دبت دبێژن: یێ پاك بت خودایێ مە ژ وان گۆتنێن بوتپەرێس د دەرحەقی دا دبێژن، سۆزا خودایێ دای ب جزادان وخەلاتکرنێ ڕاستییەك بوو هەر دێ ب جهـ ئێت. وئەو ڕوییێ خۆ ب سوجدە ڤە ددانن عەردی، و ژ کارتێکرنا قورئانێ ل سەر

وان ئەو دكەنە گرى، وگوهدانا قورئانێ ترسێ وخۆشكاندنا بۆ فەرمانا خودێ ل وان زێدە دكەت).

ڤێجا ئايەتێن خودێ كارتێكرنا خو يا هەى ل سەر دلان، خوداێ مەزن دبێژيت: ﴿أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِن ذُرِّيَّةِ ءَادَمَ وَمِمَّنۡ حَمَلۡنَا مَعَ نُوحٖ وَمِن ذُرِّيَّةِ إِبۡرَٰهِيمَ وَإِسۡرَٰٓءِيلَ وَمِمَّنۡ هَدَيۡنَا وَٱجۡتَبَيۡنَآۚ إِذَا تُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُ ٱلرَّحۡمَٰنِ خَرُّواْۤ سُجَّدٗا وَبُكِيّٗا ۩﴾ مريم: ٥٨ ئانكو: (ئەوێن هە يێن من بەحسێ وان بۆ تە كرى ئەى موحەممەد، ئەون يێن خودێ ژ قەنجيبا خۆ نعمەت د گەل كرين، وئەو كرينە پێغەمبەر ژ دووندەها ئادەمى، و ژ دووندەها وان يێن مە د گەل نووحى د گەمييێ دا هلگرتين، و ژ دووندەها ئيبراهيم ويەعقووبى، و ژ وان يێن مە بەرێ وان دايە باوەرييێ وبۆ پێغەمبەرينييێ هلبژارتين، ئەگەر ئايەتێن خوداێ پڕدلۆڤان بۆ وان دئێنە خواندن ئەو ب خۆشكاند وچەماندن ڤە بۆ خودێ دچنە سوجدێ، و ژ ترسێن خودێ دا دكەنە گرى) ئيمامێ قورطوبى ــ خودێ دلوڤانييێ پێ ببەت ــ دبێژيت: د ڤێ ئايەتێ دا بەلگە هەيە كو ئايەتێن خودێ كارتێكرنا خو يا هەى ل سەر دلان، و ئەگەر دل پێ كاريگەر بوون و ترسيبان، چاڤ دێ روندكا كەن.

زانایێ مەزن سیعدی ـــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەتـــ دبێژیت: گوتنا خودێ: ﴿خَرُّواْ سُجَّدًا وَبُكِيًّا ۩﴾ مريم: ٥٨ ئانكو: (ئەو ب خۆشكاند وچەماندن ڤە بۆ خودێ دچنە سوجدێ، و ژ ترسێن خودێ دا دكەنە گری) ئانكو: وان خو د شكاندن بو ئایەتێن خودێ ،و خشوع ژێ دیت، و كارتێكرن ل دلێن وان د كر وەك زێدەبوونا باوەرییێ و دلێ خو دبرە وێ یا ل نك خودێ و ترسا وان ژ عەزابێ، تشتەك ل دەف وان فەرتر نەبوو ژ گرییێ و ل خو زڤرینێ.

هەروەسا صەحابییێن پێغەمبەرێ خودێ ـــسلاڤ لێ بنـــ د كرنە گری ل دەمێ قورئان د خواندی یان گوهدارییا وێ دكری، ئەسمائا كچا ئەبو بكری ـــخودێ ژ هەردوویان رازی بیتـــ دگۆت: صەحابیێن پێغەمبەرێ ـــسلاڤ لێ بنـــ ئەگەر قورئان بو وان هاتبایە خواندن هەروەكی خودێ بەحسا سالوخەتێ وان كری كو روندك ژ چاڤێن وان د هاتن و مویێن لەشێ وان ڤژ دبوون.

*عائیشا ـــخودێ ژێ رازی بیتـــ دبێژیت: ئەبو بەكر زەلامەك بوو زی د كرە گری، ونەدشیا چاڤێن خۆ هەكە قورئان خاندبا.

*عومەرێ كورێ خەتابی روژەكێ نڤێژا سپێدێ د گەل خەلكی دكر، ئەوێن ل رێزێن دوماهییێ گوهـ ل دەنگێ گرییا وی د بوو، و وی ئەڤ ئایەتە ژ

سورەت یوسف د خواند: **(قَالَ إِنَّمَآ أَشْكُواْ بَثِّي وَحُزْنِيٓ إِلَى ٱللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ)** يوسف: ٨٦ ئانكو: (یەعقووبی بەرسڤا وان دا وگۆت: ژبلی خودێ ئەز گازندە وخەما خۆ بۆ کەسێ دی ئاشکەرا ناکەم، ئەوە یێ نەخۆشییێ وتەنگاڤییێ ڕادکەت، وئەز وی تشتی ژ دلۆڤانیا خودێ دزانم یێ هوین نەزانن).

*ژ یەحیایێ کورێ فەضلێ ئەنیسی گوت: من گوهـ ل هندەکان بوو بەحسا موحەممەدێ کورێ مونکەری دکر کو شەڤەکێ رابوو ڤێژ کر ، پاشی کرە گری و گریا وی دژوار بوو، هەتا مالا وی ژ وی ترسیایین و پسیارا وی کری ، و ل بەر تێکچوو، و ئەو بەردەوام بوو ل سەر گریا خو ، چوونە ب دویڤ کورێ حازمی ڕا هاتە دەف وی ، و گوت : ئەو چ تشتە وەل تە کری هند بکەیە گری؟ گوت: ئەز ب سەر ئایەتەکێ ڕا بوریم ، گوتێ: ئەو چ ئایەت بوو؟ گوت :گوتنا خودایێ مەزن **(وَبَدَا لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُواْ يَحْتَسِبُونَ)** الزمر: ٤٧ ئانکو: (ووی ڕۆژێ ئەو بۆ وان ژ فەرمان وعەزابا خودێ دیاربوو یا وان چو حسێب د دنیایێ دا بۆ نەکری)، ڤێجا بابێ حازمی ژی دگەل کرە گری هەتا گریا وان هەردووکا دژواربووی.

*عەمرێ کورێ عوتبەی رابوو نڤێژ کر و قورئان خواند هەتا گەهشتییە ڤێ ئایەتێ (**وَأَنذِرۡهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡأٓزِفَةِ**) غافر: ١٨ ئانکو: (وتو -ئەی پێغەمبەر- مرۆڤان ژ وێ ڕۆژا نێزیك بترسینە یا کو ل بەر وان گەلەکا دویرە کو ڕۆژا قیامەتێیە) و کرە گری .

*ژ قاسمێ کورێ مەعن ، کو شەڤەکێ بابێ حەنیفەی رابوو نڤێژێ و ئەڤ گوتنا خودێ هەر دووبارە دکر : (**بَلِ ٱلسَّاعَةُ مَوۡعِدُهُمۡ وَٱلسَّاعَةُ أَدۡهَىٰ وَأَمَرُّ**) القمر: ٤٦ ئانکو: (وقیامەت ژڤانێ وانە یێ ئەو تێدا دئێنە جزادان ب جزایەکێ ئەو ژ هەژی، وقیامەت مەزنتر ودژوارترە ژ وێ عەزابێ یا ل (بەدرێ) هاتییە سەرێ وان) و دکرە گری و دوعا دکرن هەتا سپێدێ .

*ئەحمەدێ کورێ سەهلێ هەرەوی گوت: مالا من ب رەخ مالا (بەککارێ کورێ قوتەیبەیێ کورێ عوبەیدوللاهی) بوو ، ڤێجا ژ پشتی عەیشا ئەز دەرکەفتم، من دیت وی ئەڤ ئایەتە دخواند (**يَٰدَاوُۥدُ إِنَّا جَعَلۡنَٰكَ خَلِيفَةً فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱحۡكُم بَيۡنَ ٱلنَّاسِ بِٱلۡحَقِّ**) ص: ٢٦ ئانکو: (ئەی داوود هندی ئەمین مە تو د عەردی دا یێ کرییە جێگر ومەلکاتی یا دایە تە، ڤێجا تو ب دادییێ حوکمی د ناڤبەرا مرۆڤان دا بکە) وی دخواند و دکرە گری.

*شەڤەکێ عومەر کورێ عەبدولعەزیزی د نڤێژا خو دا سورەتا (**وَٱلَّيۡلِ إِذَا يَغۡشَىٰ**) اللیل: ١ ئانکو: (خودێ ب شەڤێ سویند خوار دەمێ ئەو ب تارییا

خۆ ڤە ب سەر عەردی وهەمی تشتان دا دگرت) د خواند ، دەما گەهشتییە ڤێ ئایەتێ **(فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ)** الليل: ٤ ئانكو: (ڤێجا من هوین هشیارکرن و ژ ئاگرەکی ترساندن یێ گەش دکەت، کو ئاگرێ جەهنەمێیە) کرە گری و نەدشیا ژێ ببوریت، پاشی جارەکادی سورەت دووبارە خواندەڤە و هەتا گەهشتییە وێ ئایەتێڤە نەدشیا ژێ ببوریت دوو جار یان سێ جار وەکر پاشی سورەتەکادی ژبلی وێ خواند.

*جەرکەکێ ئاڤێ بۆ حەسەنی ئینان دا کو فتارێ پێ بکەت ، دەما نێزیکی دەڤێ خو کری کرە گری، و گوت: بیرا من ل خوزیێا ئەهلێ جەهنەمیا ئینا و گوتنا وان : **(أَفِيضُوا۟ عَلَيْنَا مِنَ ٱلْمَآءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ)** الاعراف: ٥٠ ئانكو: (خواست کو ئەو هندەك ئاڤێ، یان هندەکێ ژ وی رزقێ خودێ دایە وان ژ خوارنێ ب سەر وان دا بەردەن) و بیرا من هات کا دێ چو بەرسڤ بو وان هێتە دان : **(قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ)** الاعراف: ٥٠ ئانكو: (کو خودێ خوارن وڤەخوارن ل سەر وان یێن کوفر ب تەوحیدا وی کری، ودرەو ب پێغەمبەرێن وی کری حەرام کرییە)

*عەبدوللاهێ کورێ رەواحەی کرە گری ژنکا وی دیت یێ دکەتە گری هەما وێ ژی کرە گری، گوتە ژنکا خو: چ تشتی تو ب گریا ئێخستی؟ گوتێ: من دیت تو یێ دکەیە گری هەما من ژی کرە گری، گوت: بیرا من

ل ڤێ ئايەتێ هات: ﴿ وَإِن مِّنكُمۡ إِلَّا وَارِدُهَاۚ ﴾ مريم: ٧١ ئانكو: (وكەسەك ژ هەوە نينە -گەلی مرۆڤان- ئەگەر د سەر وێ پرێ رِا نەچت يا ل سەر ئاگری هاتييەدانان، هەر ئێك ل دويڤ كارێ خۆ) و من زانی ئەز ژی يێ دناڤدا ، و ئەز نزانم كا ئەز دێ ژێ رزگار بم يان نە؟.

*زەلامەكی ل دەف عەبدوللاهێ كورێ حەنظەلەی ئەڤ ئايەتە د خواند: ﴿ لَهُم مِّن جَهَنَّمَ مِهَادٞ وَمِن فَوۡقِهِمۡ غَوَاشٖۚ ﴾ الاعراف: ٤١ ئانكو: (ئەڤ كافرە هەر وهەر دێ د ئاگری دا بن، جهەكێ رِائێخستی ژ جەهنەمێ بۆ وان هەيە، و ل هنداڤی وان ئەو پەردە هەنە يێن ب سەر وان دا دئێن) وی كرە گری .

*عەبدوللاهێ كورێ عومەری ئاڤەكا تەزی ڤەخوار، وكرە گری و گريا وی دژوار بوو ، گوتنێ : چ وەل تە كر تو بكەيە گری؟ گوت: بيرا من ل ئايەتەكا كيتابا خودێ ئينا، گوتنا وی: ﴿وَحِيلَ بَيۡنَهُمۡ وَبَيۡنَ مَا يَشۡتَهُونَ﴾ سبأ: ٥٤ ئانكو: (و د ناڤبەرا كافران و وی تشتی دا يێ وان دڤێت -ژ تۆبەكرنێ وزڤرِينا بۆ دنيايێ دا كو باوەرييێ بينن- هاتە ڤەقەتاندن) ڤێجا من زانی كو ئەهلێ جەهنەمێ تام ناكەنە چ، و هيڤيیا وان ودلێ وان ناچيتە چ وەك دلچوونا وان بۆ ئاڤەكا تەزی ، و خودايێ مەزن يا گوتی: ﴿ أَفِيضُواْ عَلَيۡنَا مِنَ ٱلۡمَآءِ أَوۡ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُۚ﴾ الاعراف: ٥٠ ئانكو: (كو خودێ خوارن

وڤەخوارن ل سەر وان یێن کوفر ب تەوحیدا وی کری، ودرەو ب پێغەمبەرێن وی کری حەرام کرییە)، و (**وَيۡلٞ لِّلۡمُطَفِّفِينَ**) خواند هەتا گەهشتییە: (**يَوۡمَ يَقُومُ ٱلنَّاسُ لِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ**) المطففين: ٦ ئانکو: (ڕۆژا مرۆڤ ل بەر دەستێ خودێ ڕادوەستن، ڤێجا ئەو حسێبا تشتێ هویر وگر د گەل وان دکەت، وئەو وێ ڕۆژێ بۆ خودایێ هەمی چێکرییان دچەمیاینە)

ڤێجا کرە گری و گریەکا زێدە.

نافعێ مەولایێ کورێ عومەری گوت: نەبوویە جارەکێ کورێ عومەری ئەڤ هەردوو ئایەتە ژ دوماهییا سورەتا بەقەرە خواند بن ئەگەر نەکرییتە گری: (**وَإِن تُبۡدُواْ مَا فِيٓ أَنفُسِكُمۡ أَوۡ تُخۡفُوهُ**) البقرة: ٢٨٤ ئانکو: (چو تشت ل بەر وی بەرزە نابت. وئەو تشتێ هوین د نەفسا خۆ دا ئاشکەرا بکەن یان ڤەشێرن)

*ژ عەبدوللاهێ کورێ ئەبی مولەیکەی گوت: ئەز د گەل کورێ عەباسی ــ خودێ ژێ رازی بیت ــ ژ مەککەهێ چوومە مەدینێ، و ئەگەر ئەو هاتبا خوارێ دا ل نیڤەکا شەڤێ ڕابیت ، ئەیوبی پرسیار ژێ کر ئەرێ خاندنا وی یا چاوابوو؟ گوت: ئەڤ ئایەتە خواند: (**وَجَآءَتۡ سَكۡرَةُ ٱلۡمَوۡتِ بِٱلۡحَقِّۖ ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنۡهُ تَحِيدُ**) ق: ١٩ ئانکو: (وتەنگاڤی وسەکەراتا مرنێ

ب وێ حەقییێ هات، ئەڤە ئەو بوو یا تو -ئەی مرۆڤ- ژێ دڕەڤی) ڤێجا هەر دخواند و دەنگێ وی ب گرییێ زێدە دبوو.

*مالکێ کورێ دیناری ئەڤ ئایەتە خواند: **(لَوۡ أَنزَلۡنَا هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانَ عَلَىٰ جَبَلٖ لَّرَأَيۡتَهُۥ خَٰشِعٗا مُّتَصَدِّعٗا مِّنۡ خَشۡيَةِ ٱللَّهِۚ وَتِلۡكَ ٱلۡأَمۡثَٰلُ نَضۡرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمۡ يَتَفَكَّرُونَ)** الحشر: ٢١ ئانکو: (ئەگەر ئەڤ قورئانە مە ب سەر چیایەکی دا ئینابا خوارێ، وئەو د سۆز وگەفێن وێ گەهشتبا، تو دا بینی ئەو د گەل وێ هێز وموکمی ومەزنیا وی هەی، دا ژ ترسا خودێ دا شکێت وپرت پرت بت) ڤێجا کرە گری و گوت: ئەز سویند بو هەوە دخوم نینە عەبدەك باوەرییێ ب ڤێ قورئانێ بینیت ئەگەر دلێ وی پرت پرت نەبیت.

*ژ کیسێ بەشیری گوت: شەڤەکێ ئەز ل دەڤ رەبیعێ کورێ خوثەیمی مام، ئەو رابوو ڤێژ کرن و گەهشتە ڤێ ئایەتێ: **(أَمۡ حَسِبَ ٱلَّذِينَ ٱجۡتَرَحُواْ ٱلسَّيِّـَٔاتِ أَن نَّجۡعَلَهُمۡ كَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ سَوَآءٗ مَّحۡيَاهُمۡ وَمَمَاتُهُمۡۚ سَآءَ مَا يَحۡكُمُونَ)** الجاثیة: ٢١ ئانکو: (یان ئەرێ ئەوێن خرابی کرین، وپێغەمبەرێن خودێ درەوین دەرێخستین، وفەرمانا خودایێ خۆ ب جھ نەئینای، ئەو هزر دکەن کو ئەم دێ وان وەکی وان لێ کەین یێن باوەری ب خودێ ئینای وپێغەمبەرێن وی ڕاستگۆ دەرێخستین وچاکی کرین، وپەرستن بۆ خودێ ب تنێ کری، وکو ئەم ل دنیایێ وئاخرەتێ دێ وان

ئینینە رێزەکێ؟ پیسە حوکمە ئەو دکەن کو باش وخرابان دئینە رێزەکێ) ئەو وێ شەڤێ ما هەتا وەلێهاتی کو ژ وێ ئایەتێ بچیتە ئێکادی ب گریەکا دژوار، و هەروەسا تەمیمێ داری ژی ــخودێ ژێ رازی بیتــ وەسا دکرە گری ل وێ ئایەتێ.

*ژکیسێ ئەعمەشی ژ کیسێ بابێ ضوحای بو مە گوت وی گوهـ ل عائیشایێ بوو کو ئەڤ ئایەتە د خواند: **(وَقَرۡنَ فِي بُيُوتِكُنَّ)** الاحزاب: ٣٣ **ئانکو: (وهوین د مالێن خۆ دا روینن، وئەگەر بۆ کارەکێ پێتڤی نەبت ژ مالێن خۆ دەرنەکەڤن)** ، ڤێجا وێ هند دکرە گری هەتا دەرسووکا وێ تەر بووی.

هەر دیسان ژ وێ دهێتە ڤەگوهاستن کو ئەو رابوو نڤێژ کر و ل ئایەتەکێ راوەستیا، و ئەو ئایەت ژی ئەڤ گوتنا خودێ بوو: **(فَمَنَّ ٱللَّهُ عَلَيۡنَا وَوَقَىٰنَا عَذَابَ ٱلسَّمُومِ)** الطور: ٢٧ **ئانکو: (ڤێجا خودێ مننەت ب هیدایەتێ ل مە کر، ووی ئەم ژ عەزابا گەرم ونەخۆشیا ئاگری پاراستین)** ڤێجا هەر دووبارە د کر و دکرە گری.

*عاصمێ کورێ ئەبی بەکری دبێژیت: ئەز چوومە دەف عەبدولمەلکێ کورێ عومەرێ کورێ عەبدولعەزیزی ، و ئەو یێ زگورد بوو، ڤێجا رابوو و نڤێژ کر، هەتا خەو کەفتیە چاڤێن من، و ئەز هشیار بووم و ئەو ل ڤێ ئایەتێ بوو: **(أَفَرَءَيۡتَ إِن مَّتَّعۡنَٰهُمۡ سِنِينَ (٢٠٥) ثُمَّ جَآءَهُم مَّا كَانُواْ يُوعَدُونَ (٢٠٦)**

مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُواْ يُمَتَّعُونَ (٢٠٧) الشعراء **ئانکو: (ئـەرێ تـە زانـیـیـە ئەگەر ئەم چەند سالەکێن درێژ وان بهێلینە دخۆشییان دا ومرنا وان پاش بێخین* پاشی ئەو عەزابا ژڤان پێ هاتییە دان ب سەر وان دا بێت؟* خۆشیبرنا وان ب ژیێ درێژ، وژیارا باش، چو مفای ناگەهینتە وان)** و کرە گری، پاشی جارەکادی لێ د زڤری، و ئەگەر ژێ بوری با جارەکادی دا وەکەتەڤە، هەتا من د گەل خو گوتی: دێ گری وی کوژیت ، ڤێجا دەما من ئەڤ کاودانە ژ وی دیتی من گوتی: (لا اله الا الله__ چو خودایێن ب حەق و ژ هەژی پەرستنێ نینن الله نەبیت)، و (الحمد لله__ حەمد و سوپاسی بو خودێ بن)، وەکی وی پێ شنی ژ خەو هشیار بیت، و من ئەڤ چەندە کر دا ئەز وی ژ وی سەروبەری ب راوەستینم، ڤێجا دەما وی گوهـ ل من بووی بێ دەنگ بوو من تشتەك ژ وی گوهـ لێ نەبوو و هەست پێ نەکر.

*شێخێ مەزن موحەممەد شەنقیطی __خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت__ د کرە گری د ناڤبەرا مەغرەب و عەیشا دا دەما دەست ب تەفسیرا ڤێ گوتنا خودێ کری: **(وَلَا تُفْسِدُواْ فِي ٱلْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَٰحِهَا)** الأعراف: ٥٦ **ئانکو: (وهوین ب چو رەنگێن خرابییێ خرابکارییێ د عەردی دا نەکەن، پشتی خودێ ب هنارتنا پێغەمبەران ئەو چاککری و ب عیبادەتی ئاڤاکری)** و

هەر ئەڤ گوتنە دووبارە د کر: (خودێ عەردێ چاك کری، و خەلکێ ئەو خراب کر)!!!

*شێخ دکتور عومەر موقبل دبێژیت: من گوهـ لێ بوو شێخێ مەزن ئبن بازی ــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەتــ د کرە گری دەما ئەڤ ئایەتا ل دۆر ئەهلێ کیتابێ (جوهی و فەلان) بو هاتییە خواندن: **(وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُغْيَٰنًا وَكُفْرًاۚ)** المائدة: ٦٤ **ئانکو: (ژ بەر دلڕەشی وکینا جوهییان کوفر وسەرداچوونا وان دێ زێدە بت؛ چونکی خودێ تو بۆ پێغەمبەرینییێ یێ هلبژارتی)**، و د گوت: ئەم خو ب خودێ د پارێزین ژ سەرشووری و سەرداچوونێ! ل جهێ هندێ کو قورئان تەقوا و راستەرێکرنێ ل وان زێدە بکەت، سەرداچوون کوفر ل وان زێدە کر! و ئەڤە ب ئەگەرێ دویربوونا وان و سەرڕەقییا وان و خومەزن کرنا وان بوو، ڤێجا تو ئەی عەبدێ خودێ هشیاری ڤێ چەندێ بە، دا کو ئەو ب سەرێ تە نەهێت یا ب سەرێ وان هاتی ژ کوفر و سەرداچوونێ.

***بەنیێن خودێ پێن چاك ئایەتێن قورئانێ دووبارە دکرن**

ئێك ژ رێكێن هزركرنا د قورئانێ دا ئەوە: ئایەتان دووبارە بكەی، ئیمامێ ئبن قەیم _خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت_ دبێژیت: ئەگەر تە قورئان ب هزركرنڤە خواند و تو د سەر ئایەتەكێ ڕا بوری و تە زانی كو تو یێ پێدڤی وێ ئایەتێی بو ساخلەم بوونا دلێ خو (ساخلەم بوونا دلی ژ نەساخیێن دلی وەكی: گومان و دلچوونان)، تو وێ ئایەتێ دووبارە بكە خو ئەگەر سەد جار بیت و خو ئەگەر شەڤا خو هەمییێ ژی بیت، نێ هندی خواندنا ئایەتەكێ یە ب هزركرن و تێگەهشتنڤە باشترە ژ خواندنا خەتمەكێ بێی هزركرن و تێگەهشتنڤە، و ئەڤە ب مفاترە بو دلی، و كو بگەهییە باوەرییێ، و تام دیتنێ ژ خوشیا قورئانێ.

و پێغەمبەری _سلاڤ لێ بن_ ئەڤ چەندە یا كری (ئانكو ئایەت یێن دووبارە كرین)، ژ بابێ ذەرری _خودێ ژێ رازی بیت_ گوت: پێغەمبەری _سلاڤ لێ بن_ ئایەتەك خواند هەتا لێ بوویە سپێدە وی دووبارە دكر: **﴿إِن تُعَذِّبۡهُمۡ فَإِنَّهُمۡ عِبَادُكَۖ وَإِن تَغۡفِرۡ لَهُمۡ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ﴾** المائدة: ١١٨ **ئانكو: (ئەی خودا ئەگەر تو وان عەزاب بدەی ئەو بەنییێن تەنە، وئەگەر تو ب ڕەحما خۆ گونەهێ بۆ وی ژێ ببەی یێ خۆ**

هێژای گونەهـ ژێرنێ کری، هندی تویی تویی زالێ کاربنەجهـ) ئیمامێ نەسائی ڤەگوهاستییە، و ئیمامێ ئەلبانی ئەڤ فەرمووده باش دانایە.

ڤێجا دووبارەکرنا ئایەتان ب هزرکرنڤە باشترە ژ قورئان خواندنەکا بلەز و بێی هزرکرن، کورێ مەسعودی ـــ خودێ ژێ رازی بیت ـــ دبێژیت: هوین وەسا قورئانێ بلەز نەخوینن وەکی بلەز خواندنا هوزانێ، و بژالە نەکەن وەکی بژالەکرنا قەسپێن خراب بووی، ل سەر سەیرمەندییێن وێ ب راوەستن، و دلا پێ ب لڤینن، و موحەممەدێ کورێ کەعبی ـــ خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ـــ دبێژیت: هەکە ئەز **(اذا زلزلت الارض زلزالها)** و **(القارعة)** بخوینم و دووبارە بکەم، و هزرا خو د وان هەردووکان دا بکەم، ل دەڤ من خوشتڤیترە ژ شەڤێ کو قورئانێ هەمییێ بلەز بخوینم.

و ژ عەدەتێ هندەك پێشیێن ڤێ ئوممەتێ بوو ـــ خودێ دلوڤانییێ ب وان ببەت ـــ کو وان گەلەك شەڤان ئایەتێن قورئانێ دووبارە دکرن، ئیمامێ نەوەوی ـــ خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ـــ دبێژیت: کومێن پێشی و زانایان دا ئایەتەکێ خوینن و دا هزر تێدا کەن و دا هەر دووبارە کەن هەتا سپێدێ.

و ئیمامێ ئبن قەیم ــ خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ــ دبێژیت: ئەڤە ژ عەدەتێ پێشیێن ڤێ ئوممەتێ یە ئێك ژ وان دا ئایەتەكێ هەر دووبارە كەت هەتا سپێدێ.

*ژ عوبادێ كورێ حەمزەی ــ خودێ ژێ رازی بیت ــ گوت: ئەز چوومە دەف ئەسمائێ ــ خودێ ژێ رازی بیت ــ، و وێ ئەڤ ئایەتە د خواند: **(فَمَنَّ ٱللَّهُ عَلَيۡنَا وَوَقَىٰنَا عَذَابَ ٱلسَّمُومِ)** الطور: ٢٧ ئانكو: **(ڤێجا خودێ مننەت ب هیدایەتێ ل مە كر، ووی ئەم ژ عەزابا گەرم ونەخۆشیيا ئاگری پاراستین)** گوت: ئەز ل هڤییێ راوەستیام، ڤێجا وێ خو ب خودێ د پاراست و دوعا دكرن، عوبادی گوت: ئەز چوومە بازاری، و من پێدڤییێن خو بجھ ئینان، و پاشی ئەز زڤریمە ڤە دەف وێ، من دیت هێشتا ئەو ل سەر حالێ خو بو ژ پشتی كو وێ خو ب خودێ د پاراستی و دوعا د كرین.

*تەمیمێ داری ــ خودێ ژێ رازی بیت ــ بوكرنا عیبادەتێ ب شەڤ رابوو ب خواندنا ڤێ ئایەتێ هەتا لێ بوویە سپێدە: **(أَمۡ حَسِبَ ٱلَّذِينَ ٱجۡتَرَحُواْ ٱلسَّيِّـَٔاتِ أَن نَّجۡعَلَهُمۡ كَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ سَوَآءٗ مَّحۡيَاهُمۡ وَمَمَاتُهُمۡۚ سَآءَ مَا يَحۡكُمُونَ)** الجاثية: ٢١ ئانكو: (یان ئەرێ ئەوێن خرابی كرین، وپێغەمبەرێن خودێ درەوین دەرێخستین، وفەرمانا خودایێ خۆ ب جھ

نەئینای، ئەو هزر دکەن کو ئەم دێ وان وەکی وان لێ کەین یێن باوەری ب خودێ ئینای وپێغەمبەرێن وی ڕاستگۆ دەرێخستین وچاکی کرین، وپەرستن بۆ خودێ ب تنێ کری، وکو ئەم ل دنیایێ وئاخرەتێ دێ وان ئینینە ڕێزەکێ؟ پیسە حوکمە ئەو دکەن کو باش وخراپان دئینە ڕێزەکێ) و ئەوی هەر دووبارە دکر هەتا لێ بوویە سپێدە و هێشتا ئەو یێ ڕاوەستیای بوو. هەروەسا ڕەبیعێ کورێ خەیثەمەی ژی _خودێ ژێ رازیبت_ هەر د نڤێژێ دا ل ڤێ ئایەتێ ڕاوەستیا و ژێ نەدبوری ب گرییەکا دژوار نەبا.

*شەڤەکێ حەسەنێ بەصری _خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت_ ئەڤ ئایەتە هەتا سپێدێ دووبارە دکر: **(وَإِن تَعُدُّواْ نِعۡمَةَ ٱللَّهِ لَا تُحۡصُوهَآ إِنَّ ٱللَّهَ لَغَفُور رَّحِيم)** النحل:١٨ ئانکو: (وئەگەر هوین لێ بگەڕێن قەنجییێن خودێ ل سەر خۆ بهژمێرن هوین نەشێن وان بهژمێرن؛ هندی هند ئەو دزۆرن. هندی خودێیە باش گونەهـ ژێبرە بۆ هەوە وئەو ب هەوە یێ دلۆڤانکارە؛ چونکی ئەو ل تەخسیرییا هەوە د شوکرا وی دا ل هەوە ناگرت، و ژ بەر کێماسییا هەوە د ڤێ چەندێ دا ئەو وان قەنجییان ژ هەوە نابڕت، ولەزێ د جزادانا هەوە دا ناکەت)، پسیارا وی هاتەکرن دەربارەی ڤێ چەندێ، گوت: سەربور یا د وێ ئایەتێ دا هەی، نینە ئێك ژ مە چاڤێ خو بدانیتە سەر

ئێك و راكەت ئەگەر د نیعمەتەكێ دا نەبیت، و ژبلی وان نیعمەتێن زۆر یێن كو ئەم نەزانین و پێ نەحەسین.

*و ژكیسێ ضەحاكی ــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەتــ كو وی ئەڤ گوتنا خودێ دووبارە دكر: ﴿لَهُم مِّن فَوۡقِهِمۡ ظُلَلٞ مِّنَ ٱلنَّارِ وَمِن تَحۡتِهِمۡ ظُلَلٞۚ﴾ الزمر: ١٦ ئانكو: (رۆژا قیامەتێ بۆ وان زیانكاران د جەهنەمێ دا هندەك پارچەیێن عەزابێ ژ ئاگری د سەر وان دا هەنە وەكی عەورێن ل سەریێك، و د بن وان ژی دا هندەك پارچە هەنە.).

*و ژ سەعیدێ كورێ جوبەیری ــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەتــ كو وی ئەڤ گوتنا خودێ دووبارە دكر:

﴿وَٱتَّقُواْ يَوۡمٗا تُرۡجَعُونَ فِيهِ إِلَى ٱللَّهِۖ ﴾ البقرة: ٢٨١ ئانكو: (وهوین ژ رۆژەكێ بترسن، كو رۆژا قیامەتێ یە، هوین تێدا دێ زڤرنە نك خودێ، دا ئەو حسێبێ د گەل هەوە بكەت) بیست و تشتەك جارا دووبارە كر، و هەروەسا ئەڤ گوتنا خودێ ژی هەر دووبارە دكر: ﴿ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِٱلۡكِتَٰبِ وَبِمَآ أَرۡسَلۡنَا بِهِۦ رُسُلَنَاۖ فَسَوۡفَ يَعۡلَمُونَ* إِذِ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَٰقِهِمۡ وَٱلسَّلَٰسِلُ يُسۡحَبُونَ﴾ غافر: ٧٠ــ٧١ ئانكو: (ئەڤەنە یێن درەو ب قورئانێ وكیتابێن عەسمانی كری یێن كو خودێ بۆ پێغەمبەرێن خۆ ئینباینە خوارێ، ڤێجا پاشی ئەو درەوپێكەر دویماهییا درەوپێكرنا خۆ دێ زانن* دەمێ قەید د گەردەنێن

وان دا دئێنە دانان وزنجیر د پیێن وان دا، وزەبانییێن عەزابێ د ئاقا زێدە کەلاندی دا وان دکێشن) و هەروەسا ئەڤ ئایەتە ژی دووبارە دکر:

(يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡإِنسَٰنُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ) الانفطار: ٦ ئانکو: (ئەی مرۆڤێ باوەرییێ ب ڕابوونا پشتی مرنێ نائینت، ئەو چیە بەرێ تە دایە هندێ کو تو شرکێ ب خودایێ خۆ بکەی یێ کو پێتڤی بوو تە شوکرا وی کربا).

*و ژ عامرێ کورێ عەبدولقەیسی _خودێ ژێ رازی بیت_ کو شەڤەکێ وی سورەتا (غافر) دخواند و دەمێ گەهشتیە ڤێ ئایەتێ: **(وَأَنذِرۡهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡأٓزِفَةِ إِذِ ٱلۡقُلُوبُ لَدَى ٱلۡحَنَاجِرِ كَٰظِمِينَۚ)** غافر: ١٨ ئانکو: (وتو -ئەی موحەممەد- مرۆڤان ژ وی ڕۆژا نێزیك بترسینە یا کو ل بەر وان گەلەکا دویرە کو ڕۆژا قیامەتێیە، دەمێ ژ ترسا عەزابا خودێ دا دل ژ سنگان بلند دبن و ب گەرویێن وان ڤە دئێنە گرێدان، وئەو دتژی خەم وکوڤان) هەر دووبارەکر هەتا لێ بوویە سپێدە.

* و زەلامەکێ گوتە کورێ موبارەکی _خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت_ من دوهی قورئان د روکعەتەکێدا خواند، گوتێ: پا ئەز زەلامەکی دنیاسم ئەڤە ژ دوهی وەرە یێ **(ألهاكم التكاثر)** دخوینیت هەتا سپێدێ، و نەشیایە ژێ ببوریت، ئانکو بەحسا خو دکر _خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت_ .

***ئایەتێن قورئانێ یێن کو وەل بەنیێن خودێ یێن چاك کرین کرین مالی دریێکا وی دا ب مەزێخن:**

*بابێ دەحداحی ــخودێ ژێ رازی بیت ــ گوهـ ل ڤێ ئایەتێ بو: **(مَّن ذَا ٱلَّذِى يُقۡرِضُ ٱللَّهَ قَرۡضًا حَسَنا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥٓ أَضۡعَافا كَثِيرَةۚ وَٱللَّهُ يَقۡبِضُ وَيَبۡصُۜطُ وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ)** البقرة: ٢٤٥ ئانکو: (ئەو کیـیه یێ خەرجییەکێ باش د رێکا خودێ دا ددەت پێخەمەت خێرێ، ڤێجا دا ئەو گەلەك بۆ وی زێدە بکەت؟ وخودێیە دستینت وددەت، ڤێجا هوین خێران بدەن وهەوە خەم پێ نەبت؛ چونکی خودێیە رزقی ددەت، یێ وی بڤێت ژ بەنییێن خۆ رزقی ل سەر تەنگ دکەت، و ل سەر هندەکێن دی بەرفرەهـ دکەت، حکمەتەکا مەزن وی د ڤێ چەندێ دا هەیە، وهوین بۆ نك وی ب تنێ پشتی مرنێ دێ ئێنە زڤراندن، ڤێجا ئەو جزایێ هەوە دێ دەتە هەوە) گوت: ئەرێ دێ خودێ خەرجی ژ مە قەبویل کەت، ڤێجا وی بیستانێ خو کرە سەدەقە کو شەش سەد دار قەسپ تێدا بوون.

*ژ موخەللەدێ کورێ حەسەنی ژ هیشامێ کورێ حەسسانی گوت: ئەم دەرکەفتین بو حەجێ، د نیڤا رێکێ دا ئەم گەهشتینە دەف مالەکێ، زەلامەکی د گەل مە ئەڤ ئایەتە خواند: **(لَهَا سَبۡعَةُ أَبۡوَٰبٖ)** الحجر: ٤٤ ئانکو: (حەفت دەرگەهـ بۆ هەنە هەر دەرگەهەك ژ یێ دی نزمترە) ڤێجا ژنکەکێ

گوهـ ل وی بوو، ئینا گوت: خودێ دلوڤانییێ ب ته ببەت تو وێ دووباره بکەڤه، وی ژی دووباره کرەڤه بو وێ، وێ ژنکێ گوت: من حەفت بەنده (کۆله) یێن هەین، هوین شاهد بن من هەر حەفت ئازاد کرن، هەر ئێك ژ وان بو دەرگەهەکی.

* ژ موجاهدی ژ کورێ عومەری ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ گوت: دەمێ ئەڤ ئایەته هاتیه خوار: **(لَن تَنَالُواْ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَۚ)** ال عمران: ٩٢ ئانکو: (حەتا هوین خێرێ ژ وی تشتی نەدەن یێ هەوە بڤێت هوین ناگەهنه بەحەشتێ) کورێ عومەری ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ گازی جاریا خو کر و ئەو ئازا کر.

*ژ ئەنەسی ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ گوت: بابێ طەلحەی ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ ژ پشتەڤانان وی پتری هەمییان دار قەسپ هەبوون، وخوشتڤیترین مالێ وی ل دەڤ وی [بیرحاء] بوو، و بەرێ وێ ل مزگەفتێ بوو، و پێغەمبەرێ خودێ ـــسلاڤ لی بن ـــ گەلەك جار چوو د ناڤ دا و ژئاڤا وێ یا خوش ڤەدخوار، و دەمێ ئەڤ ئایەته هاتیه خار: **(لَن تَنَالُواْ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَۚ)** ال عمران: ٩٢ ئانکو: (حەتا هوین خێرێ ژ وی تشتی نەدەن یێ هەوە بڤێت هوین ناگەهنه بەحەشتێ) بابێ طەلحەی چوو دەڤ پێغەمبەری ـــسلاڤ لی بن ـــ و گوتێ: ئەی

پێغەمبەرێ خودێ، هندی خودایێ مەزنە دبێژیت: ﴿لَن تَنَالُواْ ٱلۡبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَۚ﴾ ال عمران: ٩٢ ئانكو: (حەتا هوین خێرێ ژ وی تشتی نەدەن یێ هەوە بڤێت هوین ناگەهنە بەحەشتێ) و خوشتڤیترین مالێ من ل دەف من [بیرحاء]ـە، و من ئەو كرە صەدەقە ژ بو خودێ، و ئەز ب وێ خێر و قەنجییا ل دەف خودێ دخوازم، و گوت: ڤێجا تو ئەی پێغەمبەرێ خودێ ب دانە وی جهی یێ خودێ بڤێت، پێغەمبەری ـ سلاڤ لێ بن ـ گوتێ: (بخ ـ ئانكو هەروەكی پەسنا وی كری ـ ئەڤە مالەكێ ب فایدەیە، و من ئەو گوه لێ بوو یا تە گوتی، و ئەز دبینم كو تو وێ بدەیە نیزیكێن خو باشترە) ئەبو طەلحەی ـ خودێ ژێ رازی بیت ـ گوت: وێ بكە ئەی پێغەمبەرێ خودێ، و پێغەمبەری صلى الله عليه وسلم ل سەر نیزیكێن وی و پسامێن وی دابەش كر.

بوخاری و موسلمی ل سەر رێكەفتینە.

***ئایاتەکا قورئانێ وەل ئەبو بەکر صدیقی کر کو ل موسطحی ببوریت ـــخودێ ژ هەردووکان رازی بیت ـــ :**

ئەبو بەکری مەزاختن ل کورخالەتێ خو موسطحی دکر ـــخودێ ژ هەردووکان رازی بیت ـــ بەلێ دەمێ موسەطحی بەحسا عائیشایێ کری د رویدانا ئیفکێ دا (ئەو بێ بەختییا ب دویڤ دەیکا مە عائیشایێ ڤە هاتییە دان) ئەبو بەکری سویند خوار کو ئەو ئێدی مەزاختنێ ل وی نەکەت، بەلێ دەما ئەڤ گوتنا خودێ هاتییە خوار: **(وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنكُمْ وَالسَّعَةِ أَن يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ)** النور:٢٢ ئانکو: (ئەوێن خودان سەراتی د دینی دا وبەرفرەهی د مالی دا بلا سویندێ نەخۆن کو هاریکارییا مرۆڤێن خۆ یێن هەژار وپێتڤی ومشەختییان نەکەن، ونەفەقێ نەدەنە وان؛ ژ بەر وێ گونەها وان کری، وبلا ئەو ل خەلەتییا وان ببۆرن، ووان جزا نەدەن. ئەرێ ما هەوە نەڤێت کو خودێ ل هەوە نەگرت؟ ڤێجا هوین ل وان نەگرن. وخودێ باش گونەهـ ژێرە بۆ بەنییێن خۆ، ویێ دلۆڤانکارە ب وان. وئەڤە پالدانەکە بۆ مە کو ئەم د دلفرەهـ بین و ل خەلەتییان ببۆرین) ئەبو بەکری ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ گوت: بەلێ

والله ئەم حەز دكەین تو ل گونەهێن مە ب بوری خودایێ مە، و پاشی جارەكادی مەزاختن ل موسەطحی كرەڤە.

***ئایەتەكێ ژ قورئانێ وەل عومەرێ كورێ خەتابی كر كو ل وی ببوریت یێ د دەرهەقا وی دا ب نەزانین ئاخفتی:**

ژ كورێ عەباسی ــخودێ ژ وان رازی بیتــ گوت: عویەینێ كوری حوسنی هاتە دەف برازایێ خو حوررێ كورێ قەیسی، و ئەو ژ وان كەسان بوو یێن عومەری ــخودێ ژێ رازی بیتــ نێزیكی خو دكرن، و قورئان خوین خەلكێ دیوانا عومەری بوون و جڤێ مشێورەتا وی بوون، ڤێجا چ دان عەمر بان یان گەنج، ڤێجا عویەینەی گوتە برازایێ خو: ئەی برازا تە روییێ هەی (تە جهـێ خو یێ هەی) ل دەف ڤی میری، ڤێجا تو بو من دەستویری ژێ بخوازە، دەستویری بو ژێ خواست، عومەری دەستویری دایێ، ڤێجا دەما ب ژوور كەفتی گوت: هێی ئەی كورێ خەطابی، ئەز ب خودێ كەم تو گەلەكێ نادەیەمە، و تو ب دادی دناڤبەرا مە دا حوكمی ناكەی، ئیامێ عومەر هند تورە بوو هەتا كرییە دلێ خو وی ب قوتیت (ب ئێشینیت)، حورری گوتێ: ئەی میرێ باوەرداران ب راستی خودێ دبێژیتە پێغەمبەرێ خو ــسلاڤ لێ بنــ : **(خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ)** الاعراف: ١٩٩ ئانكو: (ئەی موحەممەد -تو

وئومەتا خۆ- ڕەوشت وکریارێن چاك ژ مرۆڤان قەبویل بکە، نەکو تشتێ زێدەی شیانا وان، وتو فەرمانێ ب هەر گۆتنەکا باش وکارەکێ جوانێ هەبت بکە، وتو پشت بدە هەڤرکیا د گەل نەزان وکێم فامان) وهندی ئەڤ کەسەیە ژ نەزانایە، سویند ب خودێ عومەری نە دا د سەر ڤێ ئایەتێ ڕا دەمێ ئایەت بو خواندی، و ئەو ل بەر قورئانێ زێدە یێ ڕاوەستیای بوو.

بوخاری یا ڤەگوهاستی.

شێخێ زانا ئبن عوثەیمین _خودێ دلوڤانییێ پێ ببەت_ دبێژیت: ئەڤ ئایەتە دڤێت مروڤی د ڕەفتارکرنێ دا د گەل خەلکی ب سانەهی بکەت، و ژ ڕەوشتێ وان و کریارێن وان و ڕەفتارێن وان د گەل وی یا ب سانەهی وەرگریت، و فەرمانێ ب باشییێ بکەت، و بەرێ وان بدەتە وێ یا خێرو ڕێکا ڕاست تێدا، و پشت بدەتە نەزانان.

***ئایەتەکا دی ژ قورئانێ وەل ثابتێ کورێ قەیسی کر ـ‌ـخودێ ژێ رازی بیت‌ـ‌ـ کو ب ترسیت و بمینتە د مالاخوڤە:**

ژ کیسێ ئەنسێ کورێ مالکی ـ‌ـخودێ ژێ رازی بیت‌ـ‌ـ گوت: دەمێ ئەڤ ئایەتە هاتیەخوار: **(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ)**[الحجرات:٢] ئانکو: (ئەی ئەوێن باوەری ب خودێ ئینای ودویکەفتنا پێغەمبەرێ وی کری، دەمێ هوین د گەل پێغەمبەری دئاخڤن هوین دەنگێ خۆ ب سەر دەنگێ وی نەئێخن، وهوین ب دەنگەکێ بلند گازی وی نەکەن وەکی هوین گازی یەك ودو دکەن، وهوین دەمێ وی دئاخێڤن وی وەکی خەلکێ دی حسێب نەکەن، کا چاوا ئەو ب پێغەمبەرینیا خۆ وەکی خەلکێ دی نینە، وڤیان ودویکەفتنا وی کارەکێ فەرە، هوین ڤێ چەندێ بکەن؛ دا کریارێن هەوە پویچ نەبن بێی هوین پێ بحەسن) ثابتێ کورێ قەیسی کورێ شەماسی یێ دەنگ بلند بوو، گوت: هەما ئەو ئەزم من دەنگێ خو بلند کری ل سەر پێغەمبەری ـ‌ـسلاڤ لێ بن‌ـ‌ـ و کاروکریارێن من پویچ بوون، و ئەز بوومە ژ ئەهلێ جەهنەمێ، و ب خەم و کوڤانڤە خو هێلا د مالا خودا، پێغەمبەری ـ‌ـسلاڤ لێ بن‌ـ‌ـ پرسیارا وی کر کا بوچ نە یێ دیارە، هندەک کەس چوونە دەف وی و گوتنە وی:

پێغەمبەری ـــسلاڤ لێ بن ـــ پرسیارا تە یا کری کا تو بووچ نە یێ دیاری؟ گوت: ئەو ئەزم یێ دەنگێ خو ل سەر پێغەمبەری ـــسلاڤ لێ بن ـــ بلند کری، و من دەنگێ خو ب ئاخفتنێ یێ بلند کری و کاروکریارێن من هاتنە پوچ کرن، ڤێجا ئەو هاتنە دەڤ پێغەمبەری ـــسلاڤ لێ بن ـــ و ئەو ئاخفتن گەهاندێ یا ثابتی گوتی، پێغەمبەری ـــسلاڤ لێ بن ـــ گوت: (نەخێر، بەلکو ئەو ژ ئەهلێ بەهەشتێ یە) بوخاری و موسلمی ڤەگوهاستییە.

شێخێ مەزن ئبن عوثەیمین ـــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ـــ دبێژیت: د ڤێ فەرموودێ دا بەلگە هەیە کو دبیت دوماهییا ترسێ باشی بیت، ئەڤ زەلامە ترسیا کو ببیتە ژ ئەهلێ جەهنەمێ چونکی ژ دەنگ بلندا بوو و ئەو ئێك ژ گوتاربێژێن پێغەمبەری بوو ـــسلاڤ لێ بن ـــ و یێ رەهوانبێژ بوو ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ ڤێجا دەما ئەڤ ئایەتە هاتییە خوارێ ژبەر ترسا وی یا دژوار ژ خودێ خو د مالا خودا زیندان کر و کرە گری، هەتا ل دیوانێن پێغەمبەری ـــسلاڤ لێ بن ـــ ئامادە نەبوو، ڤێجا پێغەمبەری ـــسلاڤ لێ بن ـــ پرسیارا وی کر زەلامەکی گوت: ئەز دێ دەنگ و باسێن وی بو تە ئینم و چوو دەڤ وی، و گوتێ: چ وەل تە کرییە تو خو د مالێ دا زیندان بکەی؟ گوت: (شر ـــخرابییێ) ئانکو ل دویڤ هزرا وی

ئەگەر نە کو ل دویڤ راستیێ، ئەوژی کو دەنگێ خو ل دەڤ پێغەمبەری ـ‌سلاڤ لێ بن‌ـ بلند دکر ڤێجا ترسیا کو کریارێن وی هەمی پوچ ببن و ئەو ب ڤێ تشتی نە حەسیبێت (هەست پێ نەکەت)، وی زەلامی ئەڤ دەنگ و باسێ وی گەهاندە پێغەمبەری ـ‌سلاڤ لێ بن‌ـ بەلێ پێغەمبەری ـ‌سلاڤ لێ بن‌ـ ئەڤ مزگینیا مەزن دایێ گوتێ: (تو نە ژ ئەهلێ جەهنەمێی بەلکو تو ژ ئەهلێ بەهەشتێی) و د ڤەگێڕەکادی دا (ریوایەتەکادی دا) گوتێ: (ئەرێ ما تە نەڤێت تو ب سەربلندی بژی و ب شەهیدی ب مری و بچییە د بەهەشتێ دا) و ئەو هاتە کوشتن د شەرێ یەمامە دا ـ‌خودێ ژێ رازی بیت‌ـ .

ئایەتەکێ ژ قورئانا پیروز وەل (مەعقەلێ کورێ یەساری)کر ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ کو ئەو خیشکا خۆ بۆ زەلامێ وێ ب زڤرینتەڤە:

ژ حەسەنی ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ گوت: **مەعقەلێ** کورێ یەساری بۆ من گوت: من خیشکا خو دابوو زەلامەکی پاشی بەردا، هەتا (عدێن) وێ تەمام بووین، جارەکادی هات بخازیتەڤە، موعەقەل دبێژیت من گۆتێ: ئەوێ هەڤژینی د گەل تە پێك ئینا و تو چوویە ڤینا وێ و رێز ل تە گرت، و پاشی تە بەردا و جارەکادی تو دهێیی دخازییەڤە؟ نە بخودێ ئەز چو جار وێ ل تە نازڤرینم، و زەلامێ وێ نە یێ خراب بوو، و ژنکێ ژێ حەسدکر ل زەلامێ خو بزڤریتەڤە، ل وی دەمی خودایێ مەزن ئەڤ ئایەتە ئینا خوار: **(وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ)** البقرة: ٢٣٢ ئانکو: (وئەگەر هەوە کێمتر ژ سێ جاران ژن بەردان وعددێن وان خلاس بوون بێی کو هوین وان بزڤرینن، هوین -گەلی خودانێن ژنێ- کوتەکییێ ل وان نەکەن کو ئەو نەزڤرنە نك زەلامێن خۆ ئەگەر وان ئەڤ چەندە ڤیا) پێغەمبەری ـــسلاڤ لێ بن ـــ گازی **مەعقەلی** کر و ئەڤ ئایەتە بۆ خواند هەر ئێکسەر ئەوی سەرگەرمییا خو هێلا و خو چەماند بو فەرمانا خودێ. ئیمامێ بوخاری ڤەگوهاستییە، و د ریوایەتەکادی دا یا هاتی : دەمێ **مەعقەلی** گوهـ لێبووی گوت: من گوهدارییا خودایێ خو کر و فەرمانا وی

بجهـ ئینا، و پاشی گازی زەلامی کر، و گوتێ: دێ ل تە مارەکەم و دێ رێزی ل تە گرم (ئیمامێ تیرمزی ڤەگوهاستییە).

***ئایەتەکێ ژ قورئانا پیروز عومەرێ کورێ خەتابی نەساخ کر ـــخودێ ژێ رازی بیتـــ :**

عومەرێ کورێ خەتابی ـــخودێ ژێ رازی بیتـــ گوهـ ل زەلامەکی بـوّ ب شەڤ ڤێژ دکرن و وی سورەتا (الطور) دخواند، دەمێ گەهشتیە ڤێ گوتنا خودێ: **(إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ* مَّا لَهُ مِن دَافِعٍ)** الطور: ٧ـ٨ ئانکو: (هندی عەزابا خوداێ تەیە -ئەی پێغەمبەر- هەر دێ ب سەر کافران دا ئێت* وکاڤا ئەو هات کەسەك نابت وێ بزڤرینت) ئیمامێ عومەر ـــخودێ ژێ رازی بیتـــ گوت: سویند ب خوداێ کەعبێ راستە، و پاشی زڤری مالا خو، وهەیڤەکێ نەساخ بوّ و خەلکێ سەرا وی ددا و نەدزانی نەساخیا وی ژبەر چییە.

*هندەك ئایەتان ژ قورئانێ وەل صەحابییێن ژن کر حیجابێ بکەنێ و سەرو چاڤێن خو ب ڤەشێرن:

ژ دەیکا باوەرداران عائیشایا کچا ئەبوبەکری _خودێ ژ هەردووکان رازی بیت_ دبێژیت: سویند ب خودێ من نە دیتیە ژ ژنکێن پشتەڤانان (ئەنساریا) باشتر، ڕاستگوترین کەسن دگەل قورئانێ، و من نەدیتییە ژ وان باوەردارتر ب هاتنە خوارا قورئانا پیروز، سورەتا (النور) هاتە خوار: (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ)[النور:٣١] ئانکو: (بلا ئەو دەرسوکێن خۆ بسەر پستوی و بەرسینگێن خودا بەردەن ، داباش بهێنە ستارەکرن) و زەلامێن وان زڤرینە مال و ئەڤ ئایەتا بو وان هاتییە خوار بو وان خواندن، و زەلامان بۆ خێزان و کچ ۆ خیشکێن خۆ و مروڤێن خو خواندن، نەبوویە ژنکەك ژ وان ئەگەر ژ دەهمەنێن خو پێن درێژ نەژێڤەکرن و کرنە سەرێن خو بو باوەری ئینان و راست دەرێخستن و بجهـ ئینانا فەرمانا خودێ، و وان نڤێژا سپێدێ ل پشت پێغەمبەرێ خودێ _سلاڤ لێ بن_ کر و دەرسووك د سەرێ وان بوون، تو دا بێژێ قەلێن رەشن ل سەر سەرێن وان، ئبن ئەبی حاتەم ڤەگوهاستییە د تەفسیر دا.

و هەر ژ عائیشایێ ـــخودێ ژێ رازی بیت ـــ دبێژیت: خودێ دلوڤانییێ ب ژنکێن مشەختییێن دەستپێکێ ببەت، دەما خودێ ئەڤ ئایەتە ئینایە خوار: **(وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ)** النور: ٣١ ئانکو: (وان دەهمەنێن جلکێن خو ژێڤەکرن و ب سەر سەر و ستو و سنگێن خودا بەردان. (بوخاری و موسلمی ڤەگوهاستییە).

ئیمامێ الحافظ کورێ حەجەری ـــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ـــ دبێژیت: گوتنا وێ: (فاختمرن) ئانکو: ناڤچاڤێن خو ڤەشارتن، و سالوخەتێ ڤێ چەندێ ئەوە کو تو دەرسووکێ بدانیە سەر سەرێ خوو و ژ رەخێ راستێ بهاڤێژییە رەخێ چەپێ یێ ستوێ خو و دبێژنێ (التقنع)، و فراء دبێژیت: د جاهلیەتێ دا ژنکا دەرسووکێن خو دهێلانە ل پشت خو (ئانکو ب تنێ ژ پشتڤە بەردان) و ژ سینگیڤە د هێلا ڤەکری، ڤێجا فەرمانا وان هاتە کرن کو ب ڤەشێرن.

شێخێ زانا ئبن عوثەیمین ـــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ـــ دبێژیت: گوتنا خودێ: **(بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ)** ئانکو دڤێت دەرسووك (خیمار) ژ سەر سەرێ و ناڤچاڤان و سینگی دا بهێتە خوار، دا کو ناڤچاڤ و گەوری ب تەمامی بهێنە ڤەشارتن.

و ژ دەیکا سەلەمەی ــخودێ ژێ رازی بیت ــ گوت: دەما ئەڤ ئایەتە هاتییە خوار: (**يُدۡنِينَ عَلَيۡهِنَّ مِن جَلَٰبِيبِهِنَّ**)[الاحزاب:٥٩] ئانکو: (بلا ئەو پێچێن خۆ ب سەر سەرێ خۆ ودێمێ خۆ دا بەردەن؛ دا سەر ودێم وبەرسنگێن خۆ ڤەشێرن؛ چونکی ئەڤ چەندە نێزیکترە کو ئەو ب ستارەییێ بێنە نیاسین، ودا ئەو بەرهنگاری چو نەخۆشی وئێشانان نەبن) ژنکێن پشتەڤانان دەرکەفتن تو دا بێژێ ل سەر سەرێ وان قەلێن رەشن. (ئەبو داوودی ڤەگوهاستییە).

و ل دوماهییێ دڤێت هەر کەسەکێ موسلمان یێ رژد بیت ل سەر هندێ کو چو روژ ژێ نەچن و ئەو تشتەکی ژ قورئانێ نەخوینیت، چونکی خواندنا قورئانێ ژ مەزنترین وان کارایە یێن کو مروڤی نێزیکی خودێ دکەت، حافظێ کورێ رەجەبی ــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەت ــ دبێژیت: و ژ مەزنترین وان کارێن مروڤ پێ نێزیکی خودێ دبیت ژ سوننەتان: گەلەك خواندنا قورئانێ یە، و گوهداریکرنا وێ ب هزرکرن و تێگەهشتن ڤە، خەبابێ کورێ ئەرەتی گوتە زەلامەکی: هندی تو بشێیی خو نێزیکی خودێ بکە، و بزانە تو ب تشتەکی نیزیکی خودێ نابی خوشتڤیتر ل دەف وی ژ ئاخفتنا وی (ئانکو قورئانێ).

و ب راستی ئەڤ كارە بازرگانییەكا مەزنە ل دونیا و ئاخرەتێ، ئیمامێ ئاجۆڕی ــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەتــ دبێژیت: هندی خودێ یە یا نیشا بەنییێ خو دای كو هەچییێ قورئانێ بخوینیت، و ب وێ خواندنێ ڤیایە بازرگانییێ د گەل خودایێ خو یێ مەرد بكەت، خودێ دێ وی فایدە كەت فایدەبوونەكا وەسا كو ژ پشتی وێ چو فایدێن دی نەبن، و دێ بەرەكەتا وێ بازرگانییێ پێ دەتە نیاسین ل دونیا و ئاخرەتێ.

و هەچییێ بڤێت خوشییێ ژ قورئانێ ببینیت بلا خو ژ وان تشتان دویر بكەت یێن دبنە رێگر كو خوشییێ ژ قورئانێ ببینیت، ئیمامێ كورێ قودامەی ــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەتــ دبێژیت: ئێك ژ وان تشتێن كو دبنە رێگر مروڤ د قورئانێ نەگەهیت و خوشییێ ژێ نەبینیت: ئەوە كو یێ رژد بیت ل سەر گونەهێ، یان بهێتە سالوخەتدان ب خومەزنكرنێ، یان یێ بەربەلا بووی ب دویڤ كەفتنا دلچوونێن خو (هەوایێ نەفساخو)، هندی ئەڤ تشتەنە دبنە ئەگەرێ رەش بوون و ژەنگی بوونا دلی.

ئیمامێ زانا ئبن قەییم ــخودێ دلوڤانییێ پێ ببەتــ دبێژیت: بزانو كو بو سترانێ تایبەتمەندییێن هەین... و ژ تایبەتمەندیێن وێ: دلی مژویل دكەت و دویر دكەت ژ تێگەهشتن و هزركرنا د قورئانێ دا، و كارپێ كرنا ب قورئانێ، هندی قورئان و سترانە چو جار پێكڤە د دلەكی دا كوم نابن، ژبەر

وێ هەڤدژییا دناڤبەرا هەردووکان دا، هندی قورئانە مروڤی پاشڤە لێددەت ژ دویڤکەفتنا هەوایێ نەفسێ، و فەرمانا مە دکەت ب دەهمەن پاقژییێ، و خو دویرکرنێ ژ دلچوونێن نەفسێ، و فەرمانا مە دکەت خو دویر بکەین ژ ئەگەرێن خرابی و بەرزەبوونێ و مە پاشڤە لێددەت ژ دویڤکەفتنا پێنگاڤێن شەیتانی، و هندی سترانە فەرمانێ ب دژی ڤان هەمییان دکەت و ل بەر شرین دکەت، و نەفسا مروڤی د ئارینیت کو بەرەڤ دلچوونێن خراب ڤە بچیت، ڤێجا ناڤخویا وی د ئارینیت، و تشتێن وی یێن خوجهـ تێك ددەت، و بەرەڤ هەمی تشتەکێ کرێت ڤە دبەت.

و هەچییێ بەختەوەری و راستەرێیی و ئارامییا نەفسێ و ژینا دلی و سلامەتیا ژ هەمی دەردا بڤێت وی ئەمانەت ب خواندنا قورئانێ د گەل دلەکێ ئامادە، دا کو قورئان بگەهتە دلێ وی، و ژین د دلی دا ب لڤیت، ب راستی ئایەتان جهەکێ مەزن ل سەر دلێ مروڤی یێ هەی، و کارەکێ سەیر لێ دکەت، و ژیوار بەلگێ ڤێ چەندێ یە ژ وان سەرهاتی و رویدانێن ئەم دبینیت.

شیخ بەدرێ کورێ ناصر بەدری د پەرتووکا خو دا یا ب ناڤێ (التاثیر بالقرآن و العمل به) یا ڤەگوهاستی ژ پەرتوکا (خصائص القرآن) یا دکتور

فەهد كورێ عەبدولرەحمانێ رومی دبێژیت: چەند موسلمان هەنە ئەگەر خەمان خو تێ ئالاند رادبن دەستنڤێژێ دگرن، و پاشی دچنە قولاچەكا مالا خو و قورئان یا هەلگرتی و هەر یا خاندی، هەتا خەم و كوڤانێن وی ڤەرەڤین، ڤێجا وەسا پێ باش و چالاك بووی تو دێ بێژی ئەو ژ گرێدانا كنفی پێ هاتیە ڤەكرن و ئازاد كرن، و چەند موسلمان هەنە خو ل سەر لایێ راستێ درێژكرینە و ئایەت ب خوڤە خواندینە و ب خواندنا وان ئایەتان رازیبوونا خودێ ڤیبایە و بەرەڤ خودێ ڤە چوویە، ڤێجا ئەو دڤیت پێ چاڤ روون، و ب تەناهی و ل ژێر چاڤدێریا خودێ، و چەند موسلمان هەنە بەربەلا بووینە ب ترس و ڤەدەرییێ، و ترس ل سەر وان زاڵ بوویە، و وان سەبرا خو ب ئایەتێن خودێ ئینایە و خوشیا سەبرێ تێدا دیتیە، ڤەدەریا وان چوو، و ترسا وان نەما، و چەند موسلمان هەنە تێكچووینە و ڤەلەرزینە، ڤێجا ئایەتێن خودێ خواندینە و خودێ ئارامی ب سەر وان دا ئینایە خوار، و ترسا وان ئێمن كرییە، و چەند موسلمان هەنە شەیتانی بو خو رێك یا ل دلێ وان كری، و گومان پێن كرینە د لێ وان دا، و نێزیكە خرابیا وان گومانان وی ژناڤ ببەت هەتا گازیكەرەكێ باوەرییێ گازی دكەتێ (كو ئەو باوەریا دلییە ئەوا هێژ د دلێ وی دا مای) كو بەرەڤ خواندنا ئایەتێن قورئانێڤە بچیت، ڤێجا ئەڤ ئایەتە هەمی وان گومانان د دلی دا ناهێلیت و دلێ وی دزڤریت ئارامڤە، و چەند موسلمان

هەنە ژ بەر هەژارییێ د نالن و برسێ ب سەر واندا گرتییە، و د قورئانێ دا زەنگینی دیتییە، و د خواندنا وێ دا خوارن دیتییە، و چەند موسلمان هەنە نێزیکە زەنگینی وان رێ بەرزە بکەت، و ب وێ زەنگینییێ کەیف و خوشیا وان تێك بدەت، ڤێجا خودێ ئەو ب قورئانێ و ب خواندنا وێ رزگار کرینە، و تشتێ تێدا ڤەشارتی ل بەر وان ئاشکەرا کرییە، و بیرا خو ل نیعمەتێن خودێ ئیناینە و ب مالێ خو ئەوا ل دەف خودێ ڤییایە، ڤێجا ئەگەر ئێك ژ هەوە تشتەك ژ ڤان جەرباند و ل بەر ئاسێ بوو، یان نەدیت، بلا سەحکەتە حال و سەروبەرێ خو، و بلا د نەفسا خودا ل ئەگەرێ ب گەرێێت هەما ئەگەر ژ دلێ وییە.

و شێخ عەبدولرەززاق کورێ عەبدولموحسن بەدری ــخودێ ب پارێزیتــ دبێژیت: گەلەك چێکرێ کو ژمارا وان ناهێتە هەژمارتن و کەس نزانیت خودێ نەبیت، نەساخییێن وان راکرن و نەهێلان، و نەساخێن وان ب سلامەت کرن ب گوهدارییا وێ (قورئانێ)، و ئەو ساخلەم کرن ب قورئانێ، و سەرهاتی دەربارەی ڤان مەسەلا گەلەکن، و گەلەك ژ خەلکێ بەحس دکەن کو ئەگەرێ راستەرێ کرنا وان ب تنێ ئایەتەك بوو، کو گوهدارییا وێ کر و هەر دووبارە دکر، و د نەفسا خودا مەزن دکر، و د

دلێ خودا دووبارە دكر، هەتا خودێ راستەرێكرنا وی و چاك بوونا وی كرییە د وێ ئایەتێ دا.

د پەرتووكا (لیدبرو اياته) كوما ئێكێ، لاپەرە: ٨٧، هاتییە: ئێك ژ گەنجان ب هندەك گونەهێن كرێت ڤە هاتبوو گرێدان، و گەلەك یا ل بەر گران بوو كو بشێت بهێلیت، هەتا خودێ دەستویری دایێ كو ڤیانا وێ گونەهێ ژ دلی دەركەڤیت ب ئەگەرێ هزركرنا وی د ڤێ گوتنا خودێ دا دەربارەی یوسفی ــسلاڤ لێ بن ــ : (**ذَٰلِكَ لِنَصۡرِفَ عَنۡهُ ٱلسُّوٓءَ وَٱلۡفَحۡشَآءَۚ إِنَّهُۥ مِنۡ عِبَادِنَا ٱلۡمُخۡلَصِينَ**)یوسف: ٢٤ ئانكو: (دا ئەم خرابی وكرێتییێ ژ وی پاشڤە لێ بدەین، هندی ئەوە ئەو ژ وان بەنییێن مە یێن پاقژ وهلبژارتی بۆ پێغەمبەرینییێ بوو یێن كو ئیخلاص د پەرستن وتەوحیدا خودێ دا كری) ل نەفسا خو زڤری و گوت: ئەگەر تو یێ راستبای دا خودێ تەژی ژێ رزگار كەت كا چاوا خودێ یوسف رزگار كر، و دەمەكێ درێژ پێڤە نەچوو هەتا وەلێ هات ئەڤ گەنجە ببو ئێك ژ گازیكەرێن رێكا خودێ.

یاخودێ تو قورئانا پیروز بكەیە بهارا دلێن مە و روناهییا سنگێن مە و خەمێن مە پێ ب رەڤینی و كوڤانێن مە پێ نەهێلی. ٢٠٢١/٦/٥ دوماهی هات

(ربنا لا تؤاخذنا ان نسينا او اخطئنا)

هەکە هەر ئێك ژڤان وەلی وچاکێن خودێ ئێك ئایەت ژڤان ئایەتێن دڤێ نامیلکێ دا خاندبیت وئەف کارتێکرنە ل وان کربیت ، پا دێ چاوا بیت هەکە تۆ ڤان ئایەتان هەمییان بخۆینی دێ چەند کارتێکرنێ وکاریگەریێ لتە کەت.

خاندنا ڤێ نامیلکێ

ب راستی دلان نەرم دکەت

وروندکا ژ چاڤان دبارینیت

شیڤان